

POSTANOWIENIE

29 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz

na posiedzeniu niejawnym 29 kwietnia 2026 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa P.S.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej R. w Ł.

o zapłatę,

na skutek skargi o wznowienie postępowania P.S.

na postanowienia Sądu Najwyższego - Izba Cywilna

z 20 czerwca 2018 r., II CSK 97/18,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z 20 czerwca 2018 r., II CSK 97/18, w sprawie powództwa P.S. przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej R. w Ł. o zapłatę odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanej do rozpoznania (pkt. 1), przyznał adwokatowi T.W. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w Łodzi) kwotę 3600 zł powiększoną o podatek od towarów i usług należny od tego rodzaju czynności tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla powoda P.S. wniósł skargę o wznowienie postępowania, w której zaskarżył pkt 2 powołanego postanowienia w zakresie dotyczącym kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu. Wniósł o zmianę zaskarżonego pkt 2 postanowienia przez zmianę zasądzonej w

nim kwoty 3600 zł powiększonej o należny podatek od towarów na kwotę 6642 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług.

W uzasadnieniu skargi pełnomocnika z urzędu podniósł, że Sąd Najwyższy w pkt 2 zaskarżonego postanowienia przyznał mu ze środków Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w Łodzi) koszty pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na podstawie § 8 pkt. 7 w zw. z § 16 pkt 4 ppkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714, ze zm.), który wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 19 kwietnia 2023 r., SK 85/22 (OTK-A 2023/41) został uznany za niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw dnia 27 kwietnia 2023 r. i w tym dniu przepis ten przestał obowiązywać.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że na skutek tego wyroku „powstanie możliwość zasądzenia opłaty przysługującej radcy prawnemu z urzędu na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów rozporządzenia z 22 października 2015 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania przysługuje od prawomocnych orzeczeń o charakterze merytorycznym, a więc takich, które rozstrzygają o przedmiocie (istocie sprawy) postępowania, w którym skarga jest dopuszczalna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 1973 r., I CZ 152/72, OSNCP 1973, nr 7–8, poz. 143 i postanowienie składu siedmiu sędziów SN z dnia 30 listopada 1993 r., III AZP 18/93, OSNCP 1994, nr 6, poz. 122; uchwałę SN z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZP 51/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 71).

Zgodnie przyjmuje się, że skarga o wznowienie postępowania nie przysługuje – poza wypadkiem wskazanym w art. 399 § 2 k.p.c. – od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawie w sposób formalny (np. przez odrzucenie pozwu, umorzenie postępowania, odrzucenie apelacji,

odrzućcie odwołania; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 1980, I CZ 82/80, LEX nr 8256; postanowienie SN z dnia 28 listopada 2007r., V CZ 102/07, LEX nr 623851; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2009 r., II PO 2/09, LEX nr 533097; z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 5/11, LEX nr 966821; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CZ 23/11, LEX nr 846545; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2014 r., III CZ 37/14, LEX nr 1523366).

Nie ulega zatem wątpliwości, że skarga o wznowienie postępowania nie może być wniesiona od prawomocnych postanowień kończących postępowanie pomocnicze lub wypadkowe (np. postanowienia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych lub ustanowienia adwokata albo radcy prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CZ 89/00, LEX nr 1166392; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZP 51/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 71) lub postanowień załatwiających kwestie procesowe w toku postępowania (np. postanowień dowodowych) oraz zarządzeń przewodniczącego. Postanowienie w przedmiocie przyznania pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu nie jest orzeczeniem rozstrzygającym sprawę co do jej istoty, a jedynie rozstrzygającym kwestię pomocniczą, wypadkową w stosunku do postępowania głównego. Z tego względu należy uznać, że skarga o wznowienie w niniejszej sprawie jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu.

Zupełnie innym środkiem zaskżenia jest skarga o uchylenie lub zmianę orzeczenia oparta na podstawie określonej w art. 416¹ k.p.c. W przepisie tym ustanowiono szczególną procedurę, której celem jest wzruszanie prawomocnych postanowień niekończących postępowania w sprawie. Nie jest to jednak procedura wznowienia postępowania, lecz procedura szczególna, do której tylko odpowiednio stosuje się przepisy o wznowieniu postępowania.

Sądowi Najwyższemu znany jest pogląd, że ze względu na bieg terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, określonego w art. 407 § 2 k.p.c., opartej na podstawie przewidzianej w art. 403 § 4 k.p.c. - dopuszczalne ma być połączenie przewidzianej w art. 416¹ k.p.c. skargi o uchylenie lub zmianę

postanowienia niekończącego postępowania w sprawie ze skargą o wznowienie postępowania opartą na podstawie określonej w art. 403 § 4 k.p.c.

W postanowieniu z 14 kwietnia 2025 r., I CSK 2883/23 (nie publ.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zabieg taki jest bezprzedmiotowy, gdyż termin do wniesienia skargi o wznowienie na podstawie przewidzianej w art. 403 § 4 k.p.c. należy ustalać według art. 407 § 1 k.p.c., a nie art. 407 § 2 k.p.c. Oznacza to, że termin ten biegnie od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, czyli w tym wypadku - dopiero od dnia, w którym dowiedziała się o prawomocnym postanowieniu o uchyleniu lub zmianie postanowienia niekończącego postępowania w sprawie, wydanym zgodnie z art. 416¹ k.p.c.

Biorąc pod uwagę, że niniejszą skargę wniósł profesjonalny pełnomocnik, który powinien odróżniać wskazane środki zaskarżenia i wnieść ten właściwy, nie można uznać, że wniesiona skarga o wznowienie postępowania jest skargą o zmianę lub uchylenie orzeczenia niekończącego postępowania w sprawie o której mowa w art. 416¹ k.p.c.

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 410 § 1 k.p.c.).

Karol Weitz

[SOP]